

Laborista Esperantisto

15DE JAARGANG No. 9 — 1 SEPT. 1946
VERSCHIJNT MAANDELIJKS
ABONNEMENT f 2.25 PER JAAR. LOSSE NUMMERS f 0.20. VOOR LEDEN GRATIS

Adres Redactie: Middenweg 226, Amsterdam (Oost). Administratie en Secretariaat van de Bond van Arbeiders-Esperantisten: F. L. E. Postbus 8002 — Postgiro Amsterdam 331133.

ORGAAN VAN DE BOND VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN F.L.E.

I N H E T G E B I E D V A N D E N E D E R L A N D S E T A A L

A. VEEN †

Estis je unu el la lastaj Julio-tagoj, kiam konsternis nin la informo, ke nia prezidanto, kdo Arend Veen estas mortonta. Kvankam ni, liaj kunestraranoj, jam zorge konstatis la pligraviĝon de lia malsanstato, ni almenaŭ esperis, ke la kuracistoj sukcesos savi amikon Veen por nia movado kaj lia familio. Nia espero montriĝis neplenumebla. Alproksimiĝis la tago de l' fina adiaŭo. Dum tuta semajno heroe restadis k-dino Veen kun la du gefiloj ĉe la mortlito, en kiu nia prezidanto plenkonscie atendis la finon de sia vivo kaj laborpovo. Feliĉe ĉiuj estraranoj havis la okazon persone lin lastfoje adiaŭi, intersanĝi flustrajn vortojn, kelkaj el ni ĝis preskaŭ la lastaj horoj, en kiuj li povis trovi la kuraĝon mem anonci al ni la finon. Pluraj kamaradoj tiel havis la okazon en la malsanulejo ankoraŭ lin saluti kaj kunporti lastan impreson de fidela oferdona kamarado.

Kiom k-do Veen suferis, mem komprenante ke neniam plu li partoprenos en la surtera vivo, en la de li ŝatata movado, for de sia familio same idealista kiel li, ni nur povas konjekti kiam ni scias, ke niaj aferoj daŭre okupis lian cerbon. Nur malforteco posta kaj antaŭsento pri la malsukceso de la kuracistoj en lia malsano, malhelpis enpenetri profunde en la problemoj solvendaj.

Li ne plu vivas inter ni, sed daŭre li restos ĉe ni vivanta kiel idealisto, postlasanta agrablan memoron al homo kiun ni apenaŭ povas malhavi. Li, 49-jarulo, sentis sin ankoraŭ sufiĉe juna por gvidi la rekonstruon de nia laborista esperanto-movado. Se la senkompata morto ne estus Veen forkondukinta de inter ni, ni certe ankoraŭ multe da jaroj povus sperti la aktivecon de nia bonvola kamarado. Ne estas tiel. La neevitebla sorto lin forprenis. Feliĉe li postlasis filon, heredanton de lia idealismo, kiu kiel esperantisto, dank'al la patro, de sia

infaneco, promesas por nia movado ĉion bonan.

Daŭrigu ni la laboron; Kara kamarado Veen, Ripozu en Paco!

La lasta veturo

Sabaton la 10an de Aŭgusto 1946a la F.L.E. estraro kaj kelkaj eksestraranoj kolektiĝis kun la familio por akompani k-don Veen al lia lasta ripozejo.

Je la 13.30a horo la aŭtoprocesio ekdirektis sin al la tombejo „Oosterbegraafplaats", kie ĉirkaŭ tricent personoj atendis por prezenti la lastan honoron. La granda plimulto konsistis el esperantistoj, inter kiuj ni rimarkis reprezentantojn de multaj sekcioj el Noord-Holland, Zuid-Holland kaj Utrecht. Preskaŭ la duono de la asocia konsilantaro ĉeestis kaj krome kelkaj gvidantaj figuroj el la katolika, kristana kaj neŭtrala esperanto-organizoj nome: N.K., N.C. E.V., L.E.E.N. kaj multaj kolegoj.

Je la dua horo malfermiĝis la pordoj de la aŭlo en la tombejo, kie la mortinto denove estis katafalkita sub abundo da vivantaj floroj. Florkronoj de ĉefestraro VARA, Direkcio DICO, Direkcio kaj kolegoj de Rotterdamse Bankvereniging, N.C.K.E., F.L.E. kaj F.L.E. estraro; de la sekcioj Amsterdam I, Amsterdam V, Den Haag, Utrecht kaj la distriktoj Noord-Holland kaj Amsterdam, de parencoj, kaj amikoj.

Kiam la ĉeestantoj eniris la aŭlon, la orgeno aŭdigis la impresan melodion „Aan de Strijders" (Al la Batalintoj). Post silentiĝo de la muziko kiel unua ekparolis s-ro R. Roberts, nome de la Roterdama Banko, kiu memorigis Veen kiel kapablan kaj respondecan oficiston kaj ŝatatan kolegon, kies tro fruan morton oni sincere bedaŭras.*)

K-do Faulhaber parolis esperantlingve en la nomo de nia Asocio kaj de liaj multaj amikoj en nia movado. Li diris:

Malmulte ni povis konjekti en nia nunjara kongreso, ke nia asocia prezidanto neniam reokupos sian lokon en nia estraro. Malmulte mi konjektis, akceptante la taskon provizore anstataŭi lin, ke li neniam reprenos sian oficon el miaj manoj....

Antaŭ proksimume dek naŭ jaroj k-do Veen estis logata de nia idealo. Li lernis Esperanton en 1927a, instigite de kolego en la Rotterdamse Bank kaj aliĝis post la kurso al nia organizo en sekcio Amsterdam Ia. Li tuj fariĝis entuziasma propagandisto por nia lingvo. Kaj kiam montriĝis la bezono de laborista grupo en la okcidenta kvartalo de nia urbo, li apartenis al tiuj, kiuj fondis kun mi en 1929a sekcion Amsterdam V-an „Grupo Zamenhofa". Al la prospero de tiu sekcio li multe kontribuis. En 1931a li fariĝis ĝia prezidanto.

Jam tri jarojn post lia esperantistiĝo nia kongreso elektis lin federacia sekretario, kiu funkcio jam tiam postulis la tutan homon. Lian specialan atenton havis la propagando kaj instruado de Esperanto al la junularo, en kiu fako li ankaŭ en sia sekcio estis tre aktiva. Tie li estis la spirita patro de la junulargrupo „La Mondamikoj", por kiu li multe organizis kaj verkis.

K-do Veen kutimis ĝisfunde pripensi la konsekvencojn de iu propono aŭ dezirinda organiza agado. Se li ne ĉiam estis tuj kaj bone komprenata, tio trovas sian kaŭzon en la fakto, ke li ne kontentiĝis plenumante postulon de la nuna momento, sed rigardis en malpli proksiman estontecon. Ĉi tiu seriozeco karakteris lian laboron kaj tial mi plenfide kuraĝis transdoni al li en 1938a, en la kongreso de Leeuwarden, la martelon de prezidanto.

Ankaŭ al tiu funkcio li dediĉis sin kun sia

---

*) La reprezentanto de la kontorista sindikato pro akuta malsaniĝo de lia edzino ne povis plenumi sian parolvicon. Ĉeestis persone la direktoro de nia presejo Dico.

tuta koro. Ni povas diri, ke k-do Veen, ekster sia profesio kaj familio vivis nur por nia organizo, eĉ prenis por si pli multe da laboro ol unu homo kapablas plenumi. Tro multe li mem deziris fari, ne kontentiĝante pri la ĉefa prezidanta tasko: gvidi, ligi kaj interharmoniigi ĉiujn funkciojn kaj laborojn en la estraro.
Dum du jaroj k-do Veen estis nia prezidanto, kiam venis la ŝtormo de majo 1940a. „Ni daŭrigu nian laboron tiom longe, kiom la cirkonstancoj permesos", li konsilis en nia unua estarkunveno post la kapitulaco. Kaj niaj anoj en la tuta lando ĉerpis novan kuraĝon, kiam en julio reaperis „Laborista Esperantisto", en kiu nia prezidanto-redaktoro skribis: *)

„Kvankam pro la cirkonstancoj niaj ebloj estas limigitaj, ni tamen devas streĉi ĉiujn niajn fortojn por resti starantaj en la ŝtormo, kiu furiozas ĉirkaŭ ni.
La fidon pri la estonteco ni ne perdis. Iam aŭroros pli bona tempo, tempo, kiam la limoj eble ne montriĝos plu tiaj baroj, kiaj ili estas ĝis nun; tempo, kiam Esperanto, kiel neŭtrala, ĝenerala lingvo por ĉiuj popoloj apud ilia propra lingvo, povos esti beno por la homaro kaj spertos ĝeneralan ŝaton.
Tial ni ĉiuj en tiuj ĉi ŝtormaj tempoj devas posteni por nia organizo."

En marto 1941a la malamiko likvidis nian organizon. Sed sub instiga gvidado de k-do Veen, la estraro tamen preparis ĉion por restarigi ĝin, kiam la malluma epoko estos pasinta.
Kaj kiam fine leviĝis la suno de la libereco, li rajtis fieri pri la rezultato de tiu preparo: tuj la federacio restariĝis kaj daŭrigis sian laboron.

La nova tempo, kiu estis veninta, postulis pli da unueco en la esperantista agado en nia lando. Fervore k-do Veen laboris por atingi tiun unuecon en formo akceptebla por ĉiuj organizoj.
Per sia delikata gvidado li multe kontribuis al la fondo de la Nederlanda Centra Komitato Esperantista, kies prezidanto li fariĝis.
Kvankam dum la tuta tempo de la okupado li restis sana, la milito tamen ne lasis lin netujita.
En la ĉi jara printempo malsano katenis lin sur la lito kaj malhelpis lin gvidi nian kongreson. Granda estis lia ĉagreno pri tio kaj pli granda ĝi fariĝis, kiam du tagojn antaŭ la kongreso li estis transportata al la malsanulejo kaj pro tio ne povis ĉeesti la kunvenon kun la eksterlandaj gastoj de nia kongreso, kiun kunvenon ni volis okazigi apud lia lito, por ke li povu partopreni la diskutojn. Ĉar k-do Veen estis ĉiam plena je planoj, ankaŭ sur la kampo internacia. Fervora S.A.T.-ano li tre interesiĝis pri la problemoj en la laborista Esperanta movado internacia, kaj profunde li bedaŭris, ne povi ĉeesti nian kunvenon, kie ni pritraktis la aktivigon de la L.E.A.-komitato, kiun li jam antaŭ la milito iniciatis kaj kiu ricevis en la S.A.T.kongreso en Kopenhago ĝian oficialan aprobon.
Kvankam lia malsano iom post iom pligraviĝis, li ne perdis sian interesiĝon pri nia afero. Eĉ antaŭ tri semajnoj mi parolis kun li pri organiza temo kaj konstatis ĉe tio, ke liaj pensoj ankoraŭ okupas sin pri nia asocio. Mi estas konvinkita, ke ĝuste tio retenis lin adiaŭi la vivon, kiam la kuracisto jam atendis ĝian finon: evidente li ne povis morti, ĉar li ankoraŭ ne estis preta, ĉar li ankoraŭ havis planojn plenumotajn....

Ne nur kiel organizan funkciulon ni ŝatis k-don Veen, sed ankaŭ kiel homon, kiel bonan kamaradon. Mi scias, ke li estis tre sentema pri sincera kamaradeco kaj ankaŭ, ke li mem ĉiam kondutis kamaradece al aliaj.
La multokupiteco por nia afero, la ĉiutaga urĝado kaj pelado en la laboro de la ĉefestraro, ne lasas multe da okazo vidi niajn kunlaborantojn en plena lumo kaj taksi ilin laŭ ilia plena valoro. Sed en momentoj, kia la nuna, kiam ni silentiĝas kaj turnas la rigardon internen, ni ekkonscias kiom multe ni kaj nia movado perdis....

Ni ĉiuj sekvis la voĉon en nia interno kaj trovis nian vivotaskon. K-do Veen ĵus plenumis la sian kaj postlasis al ni ekzemplon pri idealismo kaj persistado.
Dum sia laborado li spertis la ne sufiĉe alte takseblan feliĉon, ke liaj familianoj spirite partoprenas ĝin. Ili lin helpis konsentante la grandajn kaj malgrandajn oferojn, kiujn nia laborado ofte postulas de la familia vivo. En la nomo de nia Asocio mi dankas ilin por tio kaj esprimas la deziron, ke ili trovu konsolon en la fakto, ke la edzo kaj patro ne vane vivis, ne vane laboris. Mi aldonas bondezirojn por la edzino, kiu hodiaŭ grave malsaniĝis kaj ne povas ĉeesti. Ke ŝi baldaŭ povu denove okupi sin pri siaj patrinaj devoj.
Ni adiaŭu k-don Veen kun la promeso, ke ni honoros lian memoron, imitante lian ekzemplon kaj daŭrigante lian laboron por la bono de nia asocio kaj por la venko de nia idealo.
K-do Veen, ripozu en paco!

Post la parolado de K-do Faulhaber la orgeno ludis la „Internacion" por honori en Veen la senlacan batalinton por la Socialismo.
Kiam formortis la lastaj sonoj de la „Internacio", la portistoj alvenis por la procesio al la tombo. Antaŭe la Asocia Standardo sekvata de deko da portantoj de la florkronoj. Apud la ĉerko iris la asocia estraro kaj dum kiam la orgeno ludis „La Espero", ĉiuj ĉeestantoj forlasis la aŭlon, por akompani lastfoje nian prezidanton. Starante ĉirkaŭ la tombo sekvis la lasta silenta adiaŭo, kliniĝis la standardo, post kiu solena momento la filo de k-do Veen dankis la parolintojn kaj la ĉeestantojn, menciante la idealon de sia patro „Unu lando, unu popolo, unu lingvo, Esperanto", kiu restos viva inter ni esperantistoj!

K-do VEEN FORIRIS

Klare mi ankoraŭ memoras la sabatan posttagmezon en la fino de 1930a, kiam mi kiel tre juna esperantisto direktis min al la adreso de la sekretario de F.L.E. Tiam mi unuafoje renkontis k-don Veen, kiu tuj sukcesis entuziasmigi min por la laborista esperanto-movado, kaj mi aliĝis al la „Grupo Zamenhofa", sekcio Amsterdam V, kies fervora prezidanto li estis. Mi memoras la unuan konversacian vesperon, en kiu mi ricevis la „fajrobapton", kiam Veen bombardis min per alparolo en Esperanto. De tiu tempo datas nia kunlaboro. Li instigis min gvidi kurson kaj poste li entiris min en la estraron de la sekcio. Ankaŭ estis Veen, kiu en la grupo kandidatigis min por la federacia estraro, kie nia kunlaboro fariĝis preskaŭ ĉiutaga.
Mi ne volas ŝajnigi, ke ni ĉiam samopiniis, sed kreskis inter ni granda fido, kiu ĝuste pro kelkfoja diverseco de opinioj estis profundigita.
La mondmilito ne povis dissiri niajn rilatojn, male, kun neniu alia kamarado mi rilatis tiom regule. Kune ni revis kaj planis pri la momento de la liberiĝo, kiam FLE denove restariĝos. Kaj en tiu tempo, kiu tiom profunde skuis la homon, mi lernis ne nur ke Veen estas neŝancelebla idealisto, sed mi konstatis ankaŭ, ĝuste en tiu tempo, ke Veen estas bonkora kaj sindona amiko, homo en la plej bona senco de la vorto.
Kiel Veen estis la unua, kiu avertis min en la frua mateno de la 10a de Majo 1940a pri la ankaŭ por nia oranizo tiom fatala invado de la germanoj, tiel same li venis al mi en la vespero de la 4a de Majo 1945a, kiam fine aŭroris la libereco. Liaj unuaj pensoj iris al la movado kaj ĝia reaktivigo. La rapidan reaperon de LE kaj la sukceson de nia Oktobra kongreso ni ĉefe dankas al la energio kaj nelacigebla fervoro de Veen. Post la kongreso sekvis la por la ĝenerala movado tiom grava starigo de NCKE kaj la finfina unueco en la ekzamenoj. Kiom takte, sed samtempe energie li gvidis la priparolojn, en kiuj malfacilajoj ne estis malofta j kaj necesis direktado por interkonsentiĝi la diversajn opiniojn kaj starpunktojn.

Ankaŭ sur internacia tereno ni intime kunlaboris, ĉar Veen kaj mi reprezentis FLE en la LEA-komitato, kies spirita patro li estis.
Jam dum duona jaro lia loko en la estraro vakas kaj mi jam pli malpli kutimas trakti kun aliaj kamaradoj la demandojn, pri kiuj mi antaŭe interrilatis kun Veen. Tamen ni pensis nur pri dumtempa foresto, sed nun li forestos definitive.
Malfacile estas imagi, ke en niaj estrarkunsidoj ne plu aŭdiĝos la prudenta parolo de Veen, ke alia akamarado partoprenos en LEA-komitato kaj ke alia kamarado akompanos min al la kunvenoj de NCKE.
Tro ofte ni emas forgesi kaj malatenti en la bruo de nia agado la personan akcenton kaj iom meĥanikaj estas niaj rilatoj, sed kiam la vivo mem interrompas la agadon ni vidas ion pli. En Veen, la estrarano kaj aktivulo, ni havis kamaradon, sed ni nun tre klare komprenas, ke ni perdis ne nur kamaradon, sed ankaŭ **amikon!**

W. F. K.

AAN

AREND VEEN.

Te jong nog gingt gij heen, uit 's levens
donk're gangen.
Nauw was op aard' de helse krijg verstomd,
Hadt gij opnieuw als wij, de strijd weer
aangevangen,
Voor 't licht der hoop, dat zeker eenmaal
komt.

Te vroeg toch is de vaan aan uwe hand
ontvallen,
Maar achter u reeds hieven wij haar op.
Wij stormen verder aan, op waanzuchts
vestingwallen,
En planten haar straks juichend op de top.

Nog zucht de mensheid zwaar, in duister nietbegrijpen,
Omdat zij toch elkaar nog niet verstaan.
Maar op de akker gaat het zaad reeds aan
het rijpen
En straks vangt weer het blijde oogsten aan.

Wanneer de werkersschaar uit wereids aller
landen
Nu wetend' banne eens de oorlog uit,
En reiken aan elkaar de gulle broedershanden,
Klinkt ook uw naam in 't schone feestgeluid.

Adriaan Kloek.

*) La artikolo estis Nederland lingvo; ni tradukis ĉi parton en Esp-o.

ESPERANTO DE TAAL DER TOEKOMST!

„Nu het internationaal verkeer geleidelijk weer in omvang toeneemt, en zeer waarschijnlijk in de toekomst een groter betekenis zal krijgen dan ooit in het verleden, doet ook de behoefte aan een internationale verkeerstaal zich meer dan vroeger gevoelen. De bezwaren, aan de verscheidenheid van talen verbonden, ondervindt men in de handel, op politieke conferenties, wetenschappelijke congressen en vooral in het gewone ver keer met vreemdelingen. Tenslotte is het een feit, dat vele werken op wetenschappelijk en literair terrein niet terstond vertaald worden, hetgeen voor hen, die de desbetreffende taal niet voldoende machtig zijn, soms grote bezwaren oplevert. Voor velen betekent dit, naast hun gewone werk, de inspanning vereist tot het aanleren van nieuwe talen of het bijhouden van vroeger verworven kennis. Zij zien hierin niet zo zeer een verrijking van hun geestelijk bezit als wel een geestdodende arbeid.

Voor die geestesverrijking, welke ontstaat door het lezen van een vreemde literatuur, is juist minder kennis vereist, dan voor het *actief* beheersen van een vreemde taal in woord en geschrift."

Allemaal woorden, die door ons zouden kunnen zijn geschreven, doch welke dienen als inleiding van een bijdrage „Esperanto de taal der toekomst?", in het Katholiek Cultureel Tijdschrift, en waarin wij één woordje waar het op aankomt cursiveerden. Zouden we den schrijver van dit artikel mogen geloven, dan zijn er, omdat het Latijn voor algemene toepassing minder geschikt is en veel nieuwe termen en gevoelsnuanceringen er geen uitdrukking in vonden, slechts twee oplossingen mogelijk, n.l. een reeds bestaande taal leren of kunstmatig een nieuwe taal vormen, die niets is dan een mechanisch hulpmiddel!

Het Grieks werd als verkeerstaal van het beschaafde deel van Europa en klein Azië, in het begin onzer jaartelling in het westen door het Latijn verdrongen, hetgeen voor de verbreiding van het Christendom van grote waarde was. Het Latijn viel uiteen in dialecten, het werd een dode taal, want niet meer door een volk gesproken en enkel dank zij de liturgie der R.K. kerk bleef men het klassiek Latijn bestuderen, dat de verkeerstaal der geestelijken en daarmee der wetenschap werd. Maar, gaat de schrijver verder, de ontwikkeling van het Frans in de 16e en 17e eeuw en van het Duits in de 18e eeuw, tot cultuurtalen heeft aan het overwicht van het Latijn als taal voor de geleerden een eind gemaakt. De verscheidenheid in tallen nam steeds toe en het aantal Indo-Germaanse cultuurtalen is thans te groot om door een mens beheerst te worden.

Alles zeer terecht en wij zouden er aan willen toevoegen, dat er verscheidene belangrijke landen zijn, wier taal zelfs niet tot die groep behoort. Men voelt natuurlijk al waar de schrijver heen wil, als hij een der twee mogelijkheden noemt, het scheppen van een nieuwe taal — die niets is dan een mechanisch hulpmiddel! De andere mogelijkheid is het aanleren van een reeds bestaande taal; volgens het bekende recept, het rekensommetje van de meest gesproken „cultuurtalen", nadat kwasi-bekendheid met de structuur van Esperanto, deze taal doet afwijzen — natuurlijk aan de hand van voorbeelden! Op de onbenulligheid dier voorbeelden komen wij nog terug. En dus, ge raadt het al, komt het Engels uit de bus, dat het wint met 220 millioen, als meest verbreide taal. Dan worden alle voordelen van het Engels opgesomd, als wordende gebruikt in de techniek, de sport, handel en scheepvaart en als cultuurtaal heeft het zulk een grote waarde, omdat de Engelse literatuur na de oud-Griekse misschien de rijkste is die wij kennen!

Het is goed, dat de schrijver hier zegt „misschien" en die „wij kennen". Want mogelijk is deze uitspraak van evenveel waarde als zijn opmerking, dat het Engels in de techniek, de sport en de handel wordt gebruikt. Hij weet zo goed als wij, dat vele sporttermen al aardig in de nationale talen „ontengelst" zijn en technische en handelstermen in de meeste landen, zelfs als ze van Engelse oorsprong zijn, dikwijls in de spelling van de taal dier landen worden geschreven en gesproken, zo zij al niet vertaald werden. Overigens gelden zijn opmerkingen enkel, wanneer het landen betreft welke in enige betrekking staan met Engels sprekende landen. Want in het onderling verkeer der Oost-Europese, Balkan- en Scandinavische landen enz. speelt de Engelse terminologie immers geen rol.

Engels uit dankbaarheid?

Alvorens wij tot de behandeling van de argumenten overgaan, moeten wij enkele dingen rechtzetten in verband met de propaganda voor het Engels en — die eer kunnen wij niet hoog genoeg aanslaan — tegelijkertijd de agitatie tegen het Esperanto. De tegenstelling Engels of Esperanto duidt, waarde lezers, op de belangrijkheid waarop onze internationale taal reeds kan bogen. Waarom zou men zich zo druk maken over Esperanto als dat toch geen kans kreeg? Inderdaad, als wij ook een of andere nationale taal propageerden, was men gauwer met ons klaar. Doch onze argumenten wegen zwaarder dan die der Engels-propagerenden. Want hoe onbewust gevaarlijk, eigenlijk stuntelig naïef is o.m. de verklaring, dat de onbillijke bevoorrechting van het Engels boven de andere nationale talen, niet steekhoudend meer is, omdat de Angel-Saksische volken in dienst van de mensheid zoveel gepresteerd hebben, dat deze begunstiging slechts een compensatie kan zijn!

In dankbaarheid voor de bevrijders van ons land uit de nazi-terreur zal niemand onzer voor den schrijver in het Kath. Cultureel Weekblad onderdoen. Maar de klank die hij laat horen, en het is niet de eerste keer dat we die beluisteren, is niet alleen gevaarlijk en naïef, maar ook ons volk onwaardig!

Zulk een dank verlangt geen land van een ander land, een dank welke bovendien alleen effectief is voor 's schrijvers doel, als die door alle landen gebracht zou kunnen worden. Maar daar mankeert wel wat aan.

Overigens geldt de dank der Nederlanders enkel de regeringen der overwinnende landen in deze ternauwernood geëindigde oorlog alsmede, helaas, het oorlogspotentiëel, doch niet het minst de volken zelf, die zulke zware offers brachten. Of zulks niet enkel voor ons was, moeten wij hier als politieke strijdvraag terzijde laten. Wij hebben in de achter ons liggende oorlogsjaren, toen Rusland in het offensief zulke prachtige resultaten behaalde, allerwege sympathie — nu al weer bekoeld — geconstateerd. Uit dankbaarheid Russisch leren, klinkt minstens zo absurd. Maar al zijn wij de Engelsen, Amerikanen, Canadezen en Russen dank verschuldigd, dan betekent dit nog niet, dat wij ons met huid en haar wensen te verkopen aan de zakenlui en politieke intriganten, die met hun pers in alle toonaarden de ganse wereldbevolking zouden beïnvloeden, als de taal van een hunner, c.q. de Engelse taal, inderdaad als wereldtaal in alle landen ter wereld zou worden onderwezen en als ingevoerd.

Denk eens aan de machtige Amerikaanse krantenconcerns, die overal in alle landen filialen zouden stichten. En we hebben politiek gevaarlijke krantenmagnaten gekend! Tegen zulk een pers-invasie zouden de overige landen machteloos staan. Men is toch niet zo naïef te menen, dat de Europese, Aziatische en Zuid-Amerikaan-

se Staten in Engeland en de V.S. en andere van nature Engels sprekende landen, enige tegeninvloed zouden kunnen bewerkstelligen door middel van het Engels? Zomin als de niet-Engels sprekende landen de taal thans op zulk een wijze kunnen uitbuiten. Neen het gevaar zit 'm daarin, dat, veronderstel het Engels ware ieders tweede aangeleerde taal, men deze taal dient te onderhouden. Dat doet men door het lezen van de originele Engelse of Amerikaanse pers, literatuur enz. en niet door in eigen land door landgenoten geredigeerde Engels-talige geschriften. Het zou ook onnatuurlijk zijn in eigen land Engelstalige kranten op te richten.En waar zou het heen, als men op eigen bodem Amerikaanse of Engelse invloeden moet gaan bestrijden? Acht men zulks denkbeeldig?

Veronderstelt men den zakenman op ons continent zo verzot op die Amerikaans-Engelse invloed? Wij zeggen in dit verband opzettelijk niet Engels-Amerikaans! Men begrijpt waarom. We leren wel Engels, maar Amerika heeft en krijgt meer in de melk te brokken. Laat ons toch wat verder kijken dan onze neus lang is.

Tellen wij deze, onze tegenargumenten, niet te licht, vrienden! Wij geloven niet, dat het Engels ooit in alle landen als wereldtaal wordt ingevoerd. Maar als de schrijver in het Kath. Cult. Weekblad en met hem een aantal andere propagandisten voor het Engels, w.o. wij reeds eerder Prof. Bolkestein signaleerden, gelijk willen krijgen, dan dient men toch wel even rekening te houden met onze tegenwerpingen. Mogen deze heren al menen, gelijk des schrijvers conclusie luidt, dat het verplicht leren van Engels vlugger tot het doel, groter internationale eenheid, zal leiden, dan nemen wij dat gaarne aan, doch zulk een eenheid zou een zeer eenzijdige en schadelijke wezen.

Eenzijdige cultuur.

Zijn deze beweegredenen eigenlijk al voldoende om de aanvaarding van het Engels als internationale taal af te wijzen, de verdediging op grond van de culturele betekenis van de Engelse taal is even verwerpelijk. Niet, dat wij menen, dat men van de Engelse literatuur en cultuur geen nota zou moeten nemen. Maar wij zouden toch die heren wel eens aan de tand willen voelen, hoe het staat met hun kennis van de Engelse literatuur en cultuur. En zo zij al een goed examen afleggen, menen zij dan de literatuur van andere landen terzijde te kunnen stellen? Inderdaad het valt moeilijk, als men ook nog voor zijn levensonderhoud moet zorgen, voldoende kennis te nemen van de Franse, de Duitse (van voorheen), de Russische culturele producten, om van de niet minder belangrijke van zoveel andere landen en volken maar niet te reppen. Tot nu toe was de belangstelling nogal verdeeld doch het was de meerderheid van ons volk nimmer gegeven, rechtstreeks van de culturele rijkdommen van andere volken te genieten. Noch omgekeerd. Bij algemene invoering van het Engels als internationale voertaal, zou de belangstelling zeer eenzijdig gericht worden. Dan zal men via Engelse vertalingen van de literatuur van andere landen kennis moeten nemen, omdat zulks door de algemene verbreidheid van de taal grotere verspreiding en betere honorariums garandeert!

Dat de „intellectuelen" en wetenschapsmensen van grote landen, meestal geen andere taal kennen dan hun landstaal, evenmin rechtstreeks van de literatuur van andere landen kennnis kunnen nemen, staat nochtans blijkbaar aan hun ontwikkelingspeil niet in de weg. Dit zij terloops opgemerkt en komt bij gelegenheid nog wel ter sprake.

Oordeel en kennis.

Het verwijzen naar de literaire rijkdommen van een land of volk — let wel één land of volk — is overigens geen voldoende argument ten gunste van het zich eigen maken van een taal. Wij willen ook het volk kennen, de massa van het volk, hoe het leeft en werkt.

En dat bereikten wij, thans reeds, door Esperanto. Of de aanhang nu al groot of klein is — men ga in deze dingen niet met cijfers werken — het *internationale contact* is er.

Wij esperantisten bereiken landen en kringen welke men, ondanks de gesuggereerde verbreidheid van het Engels, daarmee niet bereikt.

Uw argumenten tegen Esperanto, waarde tegenstanders, mogen al indruk maken op oningewijden — in het land der blinden is nu eenmaal éénoog koning — ze zijn al te simpel en in het geheel niet steekhoudend, indien gebruikt tegen esperantisten! Het zijn hele onwaarheden of halve waarheden, zoals vele intellectuelen menen gerechtigd te zijn deze op te dissen, omdat zij — vanwege hun intellectualiteit — met een half oog immers de zaak al door hebben! Het ware intellect onderzoekt alvorens te oordelen. Het pleit niet voor ontwikkelden als zij genoegen nemen, voor het vormen van hun oordeel, met de voorlichting welke tot nog toe verscheen ten gunste van het Engels en tegen het Esperanto. Geen pleidooi tegen Esperanto werd ooit geleverd door hen, die het Esperanto grondig hebben geleerd en tevens nuttig gebruikt. Men moet a.h.w. opgenomen zijn in de Esperanto-beweging, wil men omtrent Esperanto als „levende" taal een oordeel kunnen vellen.

Wij onzerzijds hebben nog een bezwaar tegen de propagandisten van het Engels. Namelijk, dat hun propaganda gebaseerd is op gemakzucht! Wij mogen toch wel veilig aannemen, dat zij, die zich thans zo druk maken om het gebruik van de Engelse taal te bevorderen, zelf reeds Engels kennen. Het komt ons twijfelachtig voor of zij eveneens zich zo zouden beijveren, als zij zelf nog aan de studie dezer taal moesten beginnen. Zeker, de propagandisten van het Engels kunnen de bal terugkaatsen. Ook wij zijn voorstanders van de invoering van het Esperanto als internationale taal, omdat wij Esperanto kennen. Inderdaad, omdat wij Esperanto *kennen,* dat wij ons hebben eigen gemaakt om te kunnen oordelen, te ondervinden en er ons nut mee te doen. Maar er zijn onder hen meer die tevens Engels hebben geleerd, om niet te spreken van de duizenden wier moedertaal het zelfs is, dan er onder de propagandisten voor de Engelse taal zijn die Esperanto kennen. Lazen wij zelfs niet in het orgaan van de Engelse arbeiders-esperantisten, dat men, om wat te weten te komen van andere landen, het nodig is, dat de (Engelse) arbeiders Esperanto moeten gaan leren, omdat ze met hun moedertaal (het Engels dus) niet ver komen en zij geen genoegen wensen te nemen, met wat hun in het Engels vertaald wordt voorgezet?

En dan: het Esperanto zou mechanisch zijn, kunstmatig en geen levende taal? Wij vragen niet, zelfs al ware dit zo, wat zulks voor bezwaar zou zijn, als toch gebleken is, dat deze „mechanische" taal — waar haalt men zijn kennis toch vandaan? — aan haar doel beantwoordt.

De levende taal.

Wij behoeven nochtans ook om die reden geen clementie, voor enig gebrek in de structuur van het Esperanto, in te roepen. Het is zelfs zo, dat wij de tijd gekomen achten zulke betweters het recht tot oordeel te ontzeggen en tarten hun met *deugdelijke bewijzen* te komen, dat het Esperanto geen levende taal zou zijn! De methode van Hassan (Multatuli), die zijn dadels aanprees omdat ze groter zijn dan ze zijn, dienden zij, die zich als intellectueel gerechtigd menen het Engels te bepleiten en daarom argumenten zoeken om het Esperanto af te wijzen, beneden zich te achten.

Men is er niet, met honderd uit te beweren, dat het Esperanto geen levende taal is. Men moet het bewijzen! Niet met kwasi-wetenschappelijke of, zo men wil, zuiver beredeneerde uiteenzettingen en verhande-

lingen, over wat men nu eigenlijk wel precies onder een levende en een natuurlijke taal heeft te verstaan. Academici mogen zich daarmee inlaten op de wijze als hun als geleerden betaamt, die gewoon zijn vraagstukken van die aard te ontleden. Het Esperanto is dat ten volle waard! Het oordeel van vele linguisten die zich met Esperanto bezig hielden, hebben wij meermalen in gunstige zin mogen vernemen.
Ons oordeel, dat van de practici, is niet ontleend aan zulke bespiegelingen, hoe gaarne velen onzer zich daarin ook, om het eigen karakter, de schoonheden van het Esperanto, mogen vermeien. Wij hebben ondervonden, dat Esperanto leeft, geen stuk mechaniek is, dat men moet leren hanteren, ontbloot van eigen leven, geen kunstmatigheid die ons dwingt, voor elk woord uit onze moedertaal, een equivalent in ons geheugen te zoeken.
Zij die Esperanto machtig zijn, denken, spreken en schrijven in deze taal en bedienen zich daarvan op dezelfde wijze, als zij het in hun landstaal gewoon zijn. En vergeleken met andere vreemde talen, bedienen zij zich van Esperanto zelfs met groter gemak. Wil men een oordeel vellen, dan overtuige men zich op onze congressen en bijeenkomsten, van onze correspondentie, literatuur en geschriften w.o. verscheidene gedrukte bladen uit verschillende landen.
Esperanto wordt gesproken, geschreven, gedrukt. Het wordt gebruikt en dus leeft Esperanto. Het odium van een niet-levende taal, wensen wij aan Esperanto niet te zien opgelegd. In het minst niet door hen aan wie het wezen der taal vreemd is!

Wat echter te zeggen van den opponent in het Kath. Cult. Tijdschrift, wien wij slechts naar voren halen omdat hij te dien opzichte een symptoom is, als hij beweert, „Deze kunsttaal moet dus een soort mechanisme zijn, waar het taalgevoel buiten beschouwing blijft"? We hebben slechts één antwoord en blijven hem de verantwoording daarvan, als aan zulk een uiting niet waard te besteden, schuldig: *De man kent geen Esperanto.* Anders zou hij weten, dat eerst door hun kennis van Esperanto aan velen, laat ons zeggen, eenvoudige zielen, geopenbaard is wat „taalgevoel" is!
Het zou ons te ver voeren eveneens in te gaan op de enkele voorbeelden, welke, volgens den schrijver in genoemd tijdschrift, moeten aantonen, dat aldus „van schoonheid en rythme natuurlijk geen sprake meer" is.
Het werkwoord met zijn uitgangen as, is, us, os, voor verleden en toekomst...., lezen wij o.a. Ons taalgevoel verzet zich tegen zulk een wijze van zich in het Nederlands uitdrukken n.b. in een cultureel tijdschrift — het artikel leent zich voor het verzamelen van meer dergelijke stijlbloempjes — en wat zijn kennis van Esperanto betreft heeft de man slechts de klok horen luiden.
„Men" is niet consequent geweest in de keuze van het meest bekende woord, aldus genoemde culturele voorlichter. Ten bewijze waarvan twee voorbeelden worden genoemd, zegge *viro* en *urbo* die in geen van de grote cultuurtalen bekend zijn! Is het niet of men thans Columbus zou willen verwijten, dat hij Amerika ontdekt heeft?
Honderden jaren lang hebben de knapste koppen het niet voor elkaar gebracht de taal te scheppen, waarvoor de voorwaarden volgens Comenius en Leibnitz e.a. aanwezig waren en die er volgens hen eens komen moest. Eén slaagde daarin, een goddelijke intuïtie en thans, te meer naarmate Esperanto veld wint — want wie maakte er zich voorheen, in de beginperiode, druk over — menen vele betweters, dat het zó of zó beter geweest zou zijn!
„Birdo" zullen de Engelsen die in hun taal „bird" schrijven, maar anders zeggen, niet gemakkelijk kunnen uitspreken en — schrik niet — er zijn zoveel woorden verminkt, zonder enige zin; zo bijv. bela van bello, pafi (waarschijnlijk van paffen, zegt de schrijver) baki = bakken, kvar = vier. Op deze wijze wordt men van zijn houvast beroofd, merkt de skribent angstig op.

Het onderwerp hier het laatst aangesneden zullen wij nog wel eens in een volgend nummer behandelen. Want het is waard, om ons te voorzien van argumenten, welke rijkelijk kunnen worden aangevoerd tegen een dergelijke wijze van behandelen van een taal, die alle voorwaarden in zich verenigt om te dienen als internationale taal — waaraan, naar zulke scribenten honderduit beweren, de wereld toch zo'n behoefte heeft!
Wat men ook uit pure onwetendheid moge aanvoeren, wij weten en zeggen uit volle overtuiging van Zamenhofs schepping, als variant op een bekend gezegde: „En toch leeft zij!"

Ons congres in Alkmaar.

Hiervan vonden wij in „The Worker Esperantist" (Engeland) en „Arbetar Esperantisten" (Zweden en Denemarken) uitvoerige verslagen.

AL EKSTERLANDO

Eksterlandajn gazetojn la redakcioj sendu intersanĝe al: Red. L. E., Middenweg 226, Amsterdam (O), Nederlando.

Frans Carolina Ridwit oordeelt

Deze Vlaamse schrijver bij ons bekend door enkele bij de Wereld Bibliotheek verschenen werken, waarschuwt in „Flandra Esperantsito" (na Adema van Scheltema geciteerd te hebben terzake foutieve vertalingen van Goethe's Faust) in verband met de huidige wereldgebeurtenissen:

Weer zal een toren, die men waande op te bouwen tot de hemel, onafgewerkt blijven door verwarring der talen. De klacht van Adama van Scheltema is daar om ons alle illusie te ontnemen over de competentie der honderden en nog eens honderden tolken, die in hun oncontroleerbare wijsheid, zich heel wat grover enormiteiten kunnen veroorloven, dan de drie taalbeulen over wie de Nederlandse letterkundige zich ergerde. En wat dan nog met de vocale kleur, die een indrukwekkende rol kan spelen bij gesproken vertalingen en zeker volstrekt oncontroleerbaar blijft. De laatste tijden hebben ons gelegenheid te over gegeven te beluisteren wat de beruchte staatsmannen zelf van vreemde talen terecht brengen. Het klonk eenvoudig potsierlijk na al hetgeen persmensen ons eertijds over de enorme linguistische capaciteiten dier zelfde staatslieden hadden wijsgemaakt. Rechtstreeks verbaal contact — zonder tolk — tussen de staatsmannen is momenteel niet denkbaar. 't Is verbijsterend te constateren welke fortuinen worden vergooid aan toch immer onvoltooid blijvende technische hulpmiddelen om aan de Babelverwarring iets te verhelpen, terwijl toch jaren geleden de Poolse arts Zamenhof bijna een heel leven wijdde aan het scheppen van een taal, die in een minimum van tijd en inspannig door wie ook ter wereld kan aangeleerd worden. Een belachelijk kleine inspanning vanwege alle staatsmannen, ware voldoende om meteen alle kostelijke praatmotoren en taalmolens definitief uit te schakelen.
En toch, juist die hardnekkige miskenning door de aardse mastodonten van die elementen, welke radikaler nog dan een atoombom den achtbaren generaal Mars en zijn staf kunnen verpulveren, moest een stimulans zijn voor alle idealisten om even hardnekkig die elementen aan de wereld op te dringen. De Esperantisten bezitten aan hun taal één dier elementen. Zij moeten ze de gemartelde mensheid leren hanteren als een preventieve defensie, tegen de strategische toekomstplannen der „Mars-kramers".

Propagando-Kongreso en Nederlando

La Nederlanda Centra Komitato Esperantista, fondita de la kvar esperanto-organizoj en Nederlando, por sur komuna tereno ĉion plemuni en kunlaboro, kio estas favora al la disvastigo de Esperanto, organizis tiucele tut-nederlandan kongreson, kiel grava manifestacio por Esperanto.
Per ĝi la Nederlandaj Esperanto-organizoj sin turnas al la publiko, kiu ne jam troviĝas en niaj vicoj. El propaganda vidpunkto estas grava la listo de eminentuloj, kiuj per sia partopreno en la Honora kaj Rekomenda komitatoj subtenas nian celon. Ni eluzu tion por sukcesigi niajn vintrokursojn. Tiaj kongresoj estu organizitaj en ĉiuj landoj, por ke aŭdiĝu nur unu deziro:
Esperanto estu la internacio lingvo!

Propaganda Congres voor Esperanto te Utrecht op 7 September 1946

Het Ere-Comité

(La Honora komitato) wordt gevormd door:
Z.Exc. W. Drees, Minister van Sociale Zaken.
Z.Exc. Dr. Jos J. Gielen, Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.
Prof. Dr. D. v. Embden, Oud-lid der Eerste Kamer.
Dr. G. P. v. Itterzon, Voorzitter Ned. Jongelings Verbond.
A. C. de Bruijn, Voorz. Ned. Katholieke Arb. Bew.

Comité van Aanbeveling
(Rekomenda komitato)

Hierin namen zitting de volgende heren:
J. v. Andel, Inspecteur der Lycea.
Prof. Dr. C. de Boer, lid Kon. Acad. van Wetenschappen.
Dr. Ir. M. H. Damme, Oud-Directeur-Generaal P.T.T.
Mr. Dr. L. N. Deckers, Voorz. Alg. Ned. Ver. Vreemd. Verkeer.
Pater Lr. J. Dito O.P., Oud-Voorz. K.R.O.
B. C. Franke, loco-burgemeester van Amsterdam.
Prof. Dr. N. J. H. Gerlach Royen O.F.M.
Prof. Dr. A. F. Holleman.
Ds. P. Jukkenekke, Emer. Predikant.
P. A. Kerstens, Hoofdredacteur van De Tijd.
A. C. Koenen, Secr. E.V.C.
Ds. R. W. F. Kyftenbelt.
Prof. Dr. Th. M. van Leeuwen.
Prof. G. Mannoury.
Mr. J. Mannoury, Jur.-Adv. van het N.V.V.
Mr. Dr. S. J. R. de Monchy, burgemeester van 's-Gravenhage.
Ds. W. N. v. Nooten, Pred. Rem. Geref. Gemeente.
Kol. J. F. M. de Sain, Hoofd-Vlootaalmoezenier.
N. J. C. Schermerhorn, Emer. Predikant.
P. J. S. Serrarens, Secr. Internationaal Chr. Vakverbond.
J. P. W. v. d. Sluys, Secr. Ned. Onderwijzers Ver.
R. J. Smit, Hoofdbestuurder Volksonderwijs.
Kol. H. J. J. M. v. Straelen, Hoofd-Aalmoezenier voor het Leger.
J. Tal, Opperrabbijn.
F. Tingen, Voorz. Ned. Blindenbond.
Mgr. Dr. J. Witlox, Hoofdredacteur van de „Maasbode".

Even vastleggen

In „Holanda Esperantisto" verzorgde ik een rubriek onder bovenstaande titel, waarin we aan de kaak stelden al die gevallen, welke zo duidelijk de onmacht demonstreerden van hen die het zonder Esperanto af kunnen en de veeltaligheid handhaven. Meer dan vijftien jaren verstreken sindsdien. Tientallen internationale congressen en conferenties van esperantisten uit alle delen der wereld vonden in die tijd plaats en niet minder in daaraan voorafgaande jaren sinds 1905. Men heeft nog niets geleerd en er is alleszins aanleiding die rubriek te doen herleven. Ergerlijk is het van het stumperig gedoe te lezen, dat „intellectuelen" vermeten confereren en congresseren te noemen. Die dan nog dikwijls de euvele moed hebben zich laatdunkend over Esperanto te uiten! Hebben wij esperantisten de belangstelling van allen op onze bijeenkomsten, uit welk land zij ook afkomstig zijn, Min. van Boetzelaer had op de Parijse Vredesconferentie de belangstelling van iederen gedelegeerde, *die Frans verstaat*, schrijft Paraat van 9 Augustus j.l. en vervolgt verderop:

> Na de redevoering de monotonie van de vertalingen. dit wordt langzamerhand een nachtmerrie van deze conferentie. Laten wij even rekenen: er zijn 21 naties en iedere natie wil natuurlijk aan het begin van de conferentie iets over haar standpunt zeggen. Maakt 21 redevoeringen maal drie, want er zijn steeds nog twee vertalingen aan te horen, in 't geheel dus 63 redevoeringen. Per dag komen drie redenaars aan de beurt, met vertalers dus 9. Er zijn dus zeven dagen nodig — zeven werkdagen — om het begrotingsdebat af te sluiten.

Als esperantist om uit je vel te springen. Maar het socialistische blad denkt er niet aan zich daarover te ergeren en *onze* congressen en conferenties ten voorbeeld te stellen. Ook doet dat niet het Haarlems Dagblad van 7 Aug. als het den medewerker van United Press aan het woord laat, waaruit duidelijk de onmacht gedemonstreerd wordt om het vreemdetalenprobleem bevredigend op te lossen. Zo, lezers, beraadslagen zij die over wel en wee van volkeren hebben te beslissen. Hier is dan

EEN BEELD VAN DE VREDESCONFERENTIE.

> De staatslieden puzzlen, lezen de krant of zijn in slaap gevallen, terwijl de volkeren der wereld wachten op de vrede, die zij zullen maken. Dit is de conclusie van een medewerker van United Press, die gedurende een half uur de gedelegeerden van de vredesconferentie gadesloeg. Hij tekent hier echter eerlijkheidshalve bij aan, dat de gedelegeerden genoodzaakt zijn elke rede driemaal aan te horen, daar de toespraken, behalve in de taal waarin zij worden gehouden, ook in het Frans en het Russisch worden voorgelezen. Een rede van een half uur wordt op deze wijze automatisch uitgebreid tot een rede van anderhalf uur.
> De correspondent constateerde dan, dat Attlee om 4.32 uur in een kruiswoordpuzzle verdiept was, dat 4.36 uur Evatt de zaal verliet toen de vertaling van een Brits-Indische rede werd opgedreund, dat om 4.37 alle aanwezige gedelegeerden de krant zaten te lezen met uitzondering van den Ethiopischen afgevaardigde, die in slaap was gevallen. Om 4.40 uur constateert de correspondent, dat de Amerikaanse afgevaardigde James Dunn, na enige ogenblikken in officiele documenten verdiept te zijn geweest, deze terzijde legt en zich verdiept in de sportpagina van de „Daily Telegraph". Terzelfdertijd ontdekt hij, dat de Nieuw-Zeelandse gedelegeerde begonnen is een brief te schrijven. Twee minuten later haalt de Brits-Indische gedelegeerde Peruses een brochure voor de dag getiteld „Wat biedt Parijs", blijkbaar ter voorbereiding van de Zaterdagavond. Om 4.50 uur ontwaakt de Ethiopiër, opgeschrikt door het applaus waarmede een nieuwe spreker wordt begroet, om 4.52 uur haalt Spaak een roman in gele omslag uit de zak.... en zo gaat dit nu al zes dagen door....

Zes dagen vredesconferentie, die er zestig en meer worden!
En dat wil ons wijs maken, dat de halve wereld Engels spreekt en dat men daarmee overal in de wereld terecht kan. Ja, behalve op een wereldconferentie van uitgelezen politici. En ontevreden is men over zulke resultaten vermoedelijk niet eens. Want hoorde ik niet zo juist in een radioreportage van een Chr. Studentenkamp vertellen, dat er ook buitenlandse studenten aan deelnemen, die wel niet de lezingen in de Nederlandse taal kunnen verstaan, maar ze toch wel behoorlijk kunnen volgen! Men zet eenvoudig naast de buitenlanders wat studenten, die hen geregeld tijdens de lezing wat in hun eigen taal in het oor fluisteren. Dat noemt men „behoorlijk volgen"! A propos, behoren die buitenlandse studenten toevallig niet tot die halve wereld die Engels kent?

Is uw organisatie al sympathiserend lid van onze Bond van Arbeiders-Esperantisten? Zo niet — dien dan een voorstel daartoe in bij uw bestuur!

*

Ligt L.E. al ter lezing in de openbare leeszalen in uw plaats? Zo neen, zorg daar dan voor.

BESTUURS MEDEDELINGEN

Overlijden A. Veen

Ons bestuur zegt dank voor de vele blijken van medeleven bij het overlijden van onzen vriend en voorzitter k-do A. Veen.

Voorzitterschap

K-do Faulhaber verklaart zich bereid het voorzitterschap tot ons volgende congres te blijven waarnemen.

Propaganda kongreso

en Utrecht, je la 7a de Sept. '46.
La kongreso okazos en N.V.-Huis, Oudegracht, Utrecht.
Malfermo je la 2.30 a. Fermo je la 5a horo.
Parolos:
Mr. J. Mannoury, Dr. Damsté, Rector H. A. J. Drost, Ds. Hofman kaj la Franca prof. Warringhien.
Sur paĝo 68 troviĝas la nomoj de la eminentuloj kiuj konsistigas la Honoran kaj Rekomendan komitatojn.
La enirkartoj kostas po *f* 0.50, mendeblaj ĉe Postbus 8002, Amsterdam-
La salono estu plenplena. Tio nepre necesas por firmiĝi ĝian propagandan valoron.
Zorgu, ke almenaŭ el ĉiu sekcio ĉeestu reprezentanto. El la proksimeco neniu forrestu.
Mendu senprokraste la enirbiletojn ĉe F.L.E., Postbus 8002, Amsterdam-W.

Radio-elsendo

de la propagando-kongreso en Utrecht, okazos sabaton 7 Sept. '46 de 20.05—20.15a horo.

F.L.E. Amikaro.

La libertempoj pasis kaj denove ni fervore komencas la laborojn. Unua tasko en kiu ĉiuj anoj povas partopreni estas:
Varbi anojn por la F.L.E. amikaro. Ni mem spertis kiel facila estas la varbado de deko aŭ kelkdekoj da kolegoj, parencoj kaj aliaj interesiĝantoj. Ne forgesu, ke poste vi havos kontakton kun grava nombro da homoj favoraj al Esperanto.
Ju pli grava estas la nombro da favorantoj, des pli da influo ni povos havi ĉe oficialaj instancoj, jam pro montro de cifero efektive impona!
Ekagu! Resendu ĉiujn aliĝilojn plenigitaj. Kvankam pluraj pagas konsiderindajn sumojn, vi akcentu, ke la sumo ne pleje gravas. Neniu hontu pagante nur la minimuman sumeton!

Kotizoj.

La urbaj sekcioj pagu ek de Septembro ĉiujn kotizojn al la urba distrikto.
La provincaj sekcioj pagu al la prov. distrikto.

Nieuwe Afdeling.

Afdeling Winschoten werd weer opgericht met 11 leden. Voorlopig secr. K-do C. de Groot, Gasthuislaan 33a.

Statistieklijsten

Verschillende afdelingen bleven nog steeds in gebreke de ingevulde vragenlijsten toe te zenden. Ook de districten hebben nog lang niet alle op onze vragen geantwoord.
Men stelle nu niet langer uit.

L.E.

In verband met de verkiezing van k-do Alings tot redacteur van L.E. heeft het district Amsterdam k-don J. v. d. Stolpe gekozen in het Konfliktkomitato L.E.

EL LA ESOCIA ESTRARO.

Raporto pri tri sinsekvaj kuvenoj: Estis traktata la organizo-problemo pri niaj Flandraj gekdoj. En Belgio stariĝis landa Esperanto-organizo, al kiu la Flandroj same kiel la Valonoj aliĝis, dume ili samtempe deziras resti anoj de nia Asocio. Car ĉi tio estontece certe gvidos al ĥaoso, ni ankoraŭ interkorespondas.
La kongresejo en Heerlen por la Paskotagoj 1947a jam estas luita. La N.V.V. kongreson kaj la kongreson de la E.V.C., okazintaj en julio, ni utiligis por disdoni propagandmateralon.
K-do Bultemeijer prezentis planon por interŝanĝi eksterlandajn esperantistojn kun niaj anoj. Tiam dum iu semajno ekz. 20 Francoj vizitos Nederlandon kaj estos gastigataj ĉe Holandaj Samideanoj kaj sammaniere grupo da nia anaro vizitos Francion. Tiel ni intersanĝos impresojn, kiujn ni reciproke povus utiligi.
En la dua kunsido ni grandparte traktis la Kongreson komunan, okazonta en Sept. en Utreĥto. Car en Enschede baldaŭ okazos kongreso de ekspolitikaj malliberuloj el la tuta mondo, ni decidis pretigi flugfolion pri Esperanto en diversaj lingvoj.
Dum la lasta kunsido montriĝis, ke en kelkaj lokoj loĝas sufiĉe da ĝeneralaj membroj por tie laŭregulare starigi sekcion. K-do de Vries parte sukcesis ĉe la komunumo Rotterdamo eldonigi ankaŭ Esp. lingvan tekston pri la broŝuro „'t Hart van Rotterdam". En la antaŭa raporto (L. E. de julio) aperis eraro pro elfalo kaj intermikso de kelkaj vortoj. La frazo: En la N.C.K.E. oni detale k.t.p. devas teksti: En N.C.K.E. oni interkonsentis pri aranĝo en Nederlando, sed post interrilatoj kun I.E.L. montriĝis, ke la akceptita plano ne povis atingi la konsenton de I. E. L. D. K.

Karaj Gesamideanoj,
Nia kara edzo kaj patro

AREND VEEN

je la 6a de Aŭg. mortis. Sed lia spirito restas inter ni kaj donos al ni la forton por daŭrigi tion, kion li komencis.
Lia Idealo:
Unu lando, unu popolo, unu lingvo, ESPERANTO! iĝu vera!
Pro la multaj pruvoj de kunsento, kiujn vi montris ĉe la morto de nia kara edzo kaj patro, vi akceptu nian plej koran dankon!

M. VEEN—WILKERS.
D. G. VEEN.
G. VEEN.

Amsterdam, Septembro 1946a.

RECENZO.

D-ro Dorner.
Verkis H. L. Egerrup. Eldonis Dansk Esperanto-Forlag.
La aŭtoro, kiu estas Esperantisto, verkis ĉi tiun libron samtempe en Esperanto kaj en la Dana lingvo.
La enhavo estas kurioza. Ĝi pritraktas ne malpli ol la konsiderojn rilate al arta gravedigo. Sufiĉe implika kaj komplika temo, en kiu miksiĝas homaj, sociaj, kaj politikaj influoj.
Laŭ simpla maniero la verkinto klopodas informi siajn legantojn pri la problemoj, kiuj prezentas sin sur ĉi tiu tereno.
La celo de tiu arta gravedigo estas krei kiel eble plej perfektan homan generacion. Li bazas sin kompare sur la rezultoj de la bestbredaj metodoj.
Interesa estas la priskribo de la diversaj konsideroj en formo de konsultado. En la kuracista ĉambro sinsekve ĉiuj opinioj revue prezentas sin. Por praktike montri tuj kontentigan prezenton, li priskribas historion, en kiu fraŭlino, sopirante fariĝi patrino, ludas ĉefrolon. Ŝi akceptas la konsekvencon kaj sekve prezentiĝas la reala bildo. Ĉirkaŭ tio la aŭtoro disvolvas la teorion plialtiĝi la homaran vivkapablon eĉ per koncernaj leĝaj aranĝoj. Same li aludas pri la intermikso de la rasoj. En la libro li projektas la eblon, ke la vira semo povas esti transportata de malproksimaj lokoj sen difektiĝo de la vivkapabloj.
Singarde la aŭtoro palpas en tiu direkto. Laŭ mi ne gravas, ke la provo, de li priskribita, sukcesas, ĉar tio ne solvas la sociajn problemojn. Spite ke mi ne estas fakulo, mi tamen riskas demandi: „Ĉu la aŭtoro neas la influon de la spontaneco en la sekskuniĝo?"
Pri ĉi tiu demando oni vane serĉas ian aludon. Cetere, ĉu matematike bredata homaro estas samvalora por la socio, kiom la bred-teorio en la bestproduktado? Tiu teorio ja plej parte, aŭ fakte tute, okupas sin pri korpaj rezultoj. Por farmisto inteligenta bovo ne valoras se ĝi ne produktas sufiĉe da lakto. Por la homaro gravas precipe ankaŭ inteligenteco. Nur supraĵe la aŭtoro aludas tion. En tio la hereda teorio ja ne ludas absolutan rolon. Dependas de la cirkonstancoj, ĉu talento evoluas aŭ ne. Mi opinias, ke ekzistas abundo da homoj, havantaj certajn talentojn, sed oni neniam povas konstati tion, ĉar ne prezentas sin la okazo, kiu aktivigas ilin. Alia grava faktoro estas, ke homoj instruiĝas per siaj propaj mankoj kaj malvirtoj. Tial la libro laŭ mi estas tro unuflanka, kaj certe ne konkvinka. Tamen la enhavo estas vere interesa, bedaŭrinde la intrigo ne ĉiam sufiĉe logika por kontentigi kritikemulojn. La lingvo estas facile legebla kaj bone bildigas al la legantoj la scenojn. Kelkloke kuraĝaj aplikoj donas apartan ĉarmon al la lingvo. Trafa estas la ofta uzado de „et" en beleta, strangeta, k.t.p. Ankaŭ Esperanto mem en kelkaj (la aŭtoro eble skribus: kelketaj) okazoj estas aludita.
Bedaŭrinde preseraroj iom troas. Cetere rekomendinda libro. A. Veen.

(Ĉi supran recenzon verkis k-do Veen antaŭ kelkaj monatoj. Bedaŭre dum lia vivo mi ne trovis lokon por ĝi. Honore al nia mortinta amiko, almenaŭ nun aperu lia lastfoja spirita laboro. Red. L.E.)

ALG. NED. ESP. EXAMEN COMM.

Uitslagen der Esperanto-examens.

DEVENTER, 13-7-.46.

Aangemeld voor diploma B 3 candidaten, opgekomen 3, geslaagd 2: J. v. Bennekom te Giesendam en J. L. Hut te Utrecht.
Aangemeld voor diploma A: 6 candidaten, opgekomen 6, geslaagd 6: L. Adelaar, Th. W. Janssen en C. v. d. Noort te Deventer, P. J. H. Ramaekers te Heemstede, D. J. Oudenampsen te Lochem en K. Hanhart te Zaandam.

EL LA DISTRIKTOJ

DISTR.: LIMBURG.

Sekr.: Schandelermolenweg 5, Heerlen.

La 28an de Julio la Distrikto kunvenis en Brunssum, kie franca kamarado paroladis pri „Vivo kaj laborkondiĉoj de la ministoj en Francio". Same kiel ĉe ni ili de tempo al tempo, ricevas ion ekstran, se ili produktas tiom da karbo.
En Francio laboras multaj Poloj en la minejoj, ĉ. 33 % ĝis 70 %. Ili loĝas en loĝejoj de la minejo, malpli belaj ol ĉe ni, por kiuj ili pagas neniom. Estas 2 sindikatoj; la neŭtrala kun 5½ milionoj da anoj kaj la kristana kun ½ miliono da anoj. Plue li rakontis pri salajroj, la ferio, pro kiu ili fieras, ĉar ĝi estas tiel bona, kaj la pensioj.
Bedaŭrinde estas, ke en kelkaj minejoj oni ne povas lavi sin kaj nigre devas iri hejmen.
Proksimume 25 gekamaradoj ĉeestis por aŭskulti la interesan paroladon de la franca kamarado. La sekr.

DISTR.: SUDHOLLANDO.

Sekr.: Schiedamscheweg 12, Vlaardingen.

La 4an de Aŭgusto okazis la delegitara kunveno de distrikto Sudholando.
K-do N. v. d. Tuin, kiu de 1936 estis ĝia prezidanto devis forlasi sian funkcion pro amasiĝo de privata laboro. Pro la sama motivo eksiĝis ankaŭ la sekretario k-do Koppenjan. Sekcio Vlaardingen kandidatigis k-dojn Kalkman kaj Kalisvaart, kiujn oni aklame akceptis. K-do G. Kalkman transprenante la prezidon, dankis la du aktivajn funkciulojn pro ilia sindediĉa laboro.
La asocia estraron reprezentis k-do van Haren, kiu detale pritraktis la forigendajn malbonajn flankojn en la organiza aparato. Li proponis starigi tutdistriktan komitaton, kiu okupos sin speciale pri la propaganda laboro, kaj komitaton por instruado. Ne taŭgas, ke floranta sekcio neglektas sian vegetantan najbaran sekcion.
Montriĝis, ke la sekcioj havas bonajn intencojn por la Verda Monato. K-do Ŝvarc el Hago montris projektojn de afiŝoj, tre taŭgaj por pendigi en sportejoj. Haveblaj ĉe k-do D. van Rijn, Spaarnwouderweg 843 en Vijfhuizen, po ƒ 0.50.
Pro la propagando en la Verda Monato ne okazos la semajnfino en Septembro.
Denove montriĝis la manko pri kursgvidantoj en malgrandaj lokoj. El Hago kelkaj k-doj deklaris sin pretaj gvidi kurson aliloko. Bedaŭrinde distrikto Roterdamo ne sendis delegiton, tial ne eblis promesi kursgvidantojn al la surinsulaj starigotaj kursoj.
La nova estraro havas la intencon regule aperigi la distriktan gazeton „Nova Epoko". Manuskriptojn oni sendu al la sekretario.
F. Kalisvaart.

EL LA SEKCIOJ

SEKCIO: ENSCHEDE.

Sekr.: Van Coeverdenstraat 39.

La 17an de Julio ni iom feste kunvenis en la domo de gek.doj Franke—Pas, kiun ili disponigis al ni. Tie ni povas pli agrable studi.
Post propono de k-dino Franke—Pas fondiĝis teatra klubeto, por prezenti ion en eventualaj feste aranĝataj kunvenoj.
La ne-ĉeestintojn ni alvokas por ankaŭ viziti niajn kunvenojn.

SEKCIO BRUNSSUM.

Sekr.: C. Janknegt, Vossenstraat 7.

La 16 an de Julio nia sekcio kunvenis. Ni pritraktis la ekspozicon en la lasta semajno de Septembro. Ni decidis fari propagandon per afiŝoj kaj inviti la vilaĝajn sekciojn de diversaj min laboristo-ligoj kaj la gejunulo-asocioj. Ni havas bonan esperon por la venonta vintro.

SEKCIO: HAGO.

Sekr.: Lenteweg 4.

La 12an de julio subsekcio „Laakkwartier" festin sian renaskiĝon okazintan antaŭ unu jaro. Danke al ĉiuj kiuj kunlaboris, ni sukcesis iĝi la versperon neforgesebla.
Post deklamado de k-dino de Jong surscenejiĝis la teatrajeto: „Fermu la pordon!" La mandolino-rondeto „Idoj de Orfeo" zorgis pri la necesa variado. La Gojaj kantantinoj plenumis sian parton. Kaj kiel inda finiĝo de la vespero la „Revuo pri la pasinta jaro" aranĝita kaj provizita per kanzonoj de nia talentoplena P. Wessels.
Gekamaradoj! Kun tiom da fervoro kaj entuziasmo daŭrigante ni ne povas ne atingi nian celon, t. e. la disvastigo de Esperanto inter la haga laboristaro.

SEKCIO: KOOG-ZAANDIJK „INTERFRATIĜO".

Sekr.: Tulpstraat 33, Koog a. d. Zaan.

Post sukcesplena kunveno kun k-do C. Delsen el Amsterdamo, ni denove havis bonegan vesperon; nun k-do v. d. Stolpe el Amsterdamo parolis por ni. Vere la neĉeestintoj malpravis. Ni intencas, post la Verda Monato, ree okazigi tiajn vesperojn. Dum la Verda Monato ni organizos denove ekskurson al la muelejo „Het Pink" kaj la muelilmuzeo kaj „Zaansche Oudheidkamer" je la **15a de septembro.** Tiam ni ankaŭ boatekskursos laŭlonge la zanbordoj por rigardi la antikvajn fasadojn en Zandiko. Ni invitos denove niajn Amsterdamajn gekamaradojn kaj el la zanregiono. Detalaj informoj ankoraŭ venos.
J. Groeneschey, sekr.

SEKCIO: VLAARDINGEN.

Sekr.: Wagnerstraat 84.

En la kunveno de la S.H.D. elektiĝis niaj membroj Kalkman kaj Kalisvaart kiel Prez. kaj sekr. por la distrikto Sud-Holando.
Dum la verda monato ni dissendos en la tuta urbo flugfoliojn. La estraro esperas, ke ĉiuj helpos nin. Ankaŭ ni intencas aranĝi propagandan vesperon.
Adresojn de konatoj, kiuj volas lerni Esperanton sciigu tion al la estraro. Kiam ĉiuj helpos, ni certe sukcesos. G. v. d. Burg.

SEKCIO: WILLEBROEK.

Sekr.: Appeldonkweg 37.

Malgraŭ la somera tempo ni ankoraŭ 2 foje monate kunvenos. En la lasta estarkunveno ni priparolis la propagandan laboron dum la verda monato. Ni planas propagandi por nia lingvo grandskale. Pro tio ni instigas ĉiujn membrojn kunlabori por ke niaj klopodoj sukcesu. Ĉiuj anoj laboru kaj propagandu laŭpove.
Nian sekcion vizitis la Nederlanda k-do Dirk van Rijn el Halfweg. Dum lia restado en nia mezo (unu semajno) ni regule uzis la Esp. lingvon. Tio estis vere instrua. Kun nia Esperanta grupeto ni promenis tra nia komunumo kaj tiel faris multe da propagando inter la ne-esperantistoj. Tial ni ankoraŭ pli obstine lernu nian karan lingvon.
C. Daelemans, Sekr.

SEKCIO: ZAANDAM — ANTAŬEN.

Sekr.: Schubertstraat 18.

Nia membro-kunveno decidis denove eldoni niajn ŝparkuponojn, ĉefe ankaŭ pro la venonta kongreso en Heerlen. Ĉi tiuj ŝparkuponoj estas po dek cendoj haveblaj ĉe la kotizenkasigantoj.
Je la **14a de Septembro** ni okazigos publikan esperantan kunvenon propagandcele en la granda salono de la ejo Christelijke Belangen. Ĝi havos grandparte amuzan karakteron. Ni esperas, ke en tiu kunveno estos kdoj el Reading. Kdoj kiuj eventuale volas kunludi en **aktorgrupo** sin anoncu ĉe k-do Huysman, Veeringstraat 55.
La „Popoluniversitato intencas organizi esperanto-kursojn sub gvidado de nia k-do Brondijk. Estas progreso, ke ĉi tiu kominstituto krom la kursoj en la t.n. modernaj lingvoj ankaŭ favoras esperanton. Okaze de tio ni atendas sukcesplenan propagandkunvenon dum la Verda Monato.

ROTERDAMA S.A.T.-RONDO.

La **15an de septembro** okazos nia unua kunveno en la nova sezono. K-do M. de Waard parolados. Cetere oni atendu gravajn sciigojn. Loko: Rusthoflaan 53. Komenco akurate je la 10.30 K-doj el la ĉirkaŭaĵo estas kiel ĉiam bonvenaj. B. W.

MUZIEKGROEPJE „DE GROENE STERREN".

Dit ensemble, onder leiding van Piet Barbiers, heeft in zijn korte bestaan aan vele afdelingen medewerking verleend. Ook, en dat was voor de propaganda naar buiten mogelijk nog belangrijker, speelde het verscheidene malen op bijeenkomsten van niet-Esperantisten, bijv. de Bouwvakarbeidersbond, Metaalbewerkersbond, Mitella, personeelsvereniging H.K.B.
Natuurlijk zal dit groepje ook in de Groene Maand actief zijn, maar de afdelingen welke het wensen uit te nodigen verzoeken wij dringend om het tijdig te doen. Adres: J. ten Hagen-Weerman, Nepveustraat 33², A'dam-W.
En voor alle F.L.E.-leden: in de bijeenkomst van uw vakbond of politieke partij, in een ouderavond van de school of een feestje van uw speeltuin, wij spelen overal.

BELLAMY KAJ ESPERANTO.

La „Internacia Unuiĝo Bellamy" plene konsciante pri tio ke realiĝo de la Bellamy-ekonomio nur internacie estos ebla, tiris el tio la konsekvencojn kaj starigis superan instancon „Internacia Asocio Bellamy" (I.A.B.), kiu por sia agado uzas nur Esperanton!
Esperantistoj-Bellamy-anoj kiuj scias adresojn de eksterlandaj Esperantist-Bellamy-anoj estas petataj informi nin.
Jac. v. Wijngaarden, sekr.-kastiso.
Torenstraat 26, Beverwijk.

JUBILEA DONACO.

La tuta sumo nun estas ƒ 1211.70.
La jenaj sekcioj ankoraŭ pagis: Hengelo, Leeuwarden, Haarlem.
Rekte al la asocia kasisto A'dam-Z., Lochem, Schagen, Utrecht, Brunssum, Heilo.
La A'dama distrikto dankas ĉiujn kiuj kunlaboris por sukcesigi nian planon.
G. Kemper, kasisto.

ANONCO.

R'dama k-do (vidvo), kun propra entrepreno deziras konatiĝi kun k-dino, mez-aĝa, por prizorgi lian mastrumadon.
Interesatino skribu al K-do W. A. Verhoog, Nozemanstraat 27, Roterdamo-W.

LIBRO-SERVO

Voor de groene maand zijn de volgende propagandamiddelen verkrijgbaar tegen speciale prijzen:

De vorderingen van Esp.	ƒ 0,03
Esperanto juist nu	„ 0,03
Esp. bij het Onderwijs	„ 0,01
Raambiljetten	„ 0,10
L.E. *alleen voor propaganda*	„ 0,05

Postbus 8002, Amsterdam-W.